

KOD UCZNIĄ		

KONKURS WIEDZY O MAZOWSZU

dla uczniów szkół podstawowych
województwa mazowieckiego

II ETAP REJONOWY
2023

Instrukcja

Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.

W zadaniach z odpowiedziami: A, B, C, D lub P, F zaznacz znakiem jedną poprawną odpowiedź, otaczając ją kółkiem, np.:

☐ B lub ☐ F

Jeśli się pomylisz, błędną odpowiedź przekreśl i zaznacz inną odpowiedź, np.:

☒ B ☐ A lub ☒ F ☐ P

Pozostałe zadania wykonaj zgodnie z poleceniami. Odpowiedzi starannie zapisz w wyznaczonych miejscach. Możesz korzystać z kalkulatora prostego i lupy.

Na wykonanie wszystkich zadań masz 90 minut.

Powodzenia!

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ SPRAWDZAJĄCY		
Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		
Podpis przewodniczącego		

Zadanie 1. (0–2)

Tekst

W czasach prehistorycznych cały obszar Mazowsza był porośnięty gęstą i dość zróżnicowaną puszcza. Przykłady potencjalnej roślinności naturalnej wskazują, że teren województwa mazowieckiego charakteryzował się [wieloma] formacjami roślinnymi.

Źródło: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 17

Dobierz typ lasu charakterystyczny do miejsca występowania, dopisując w wyznaczonym miejscu właściwą literę.

1. w dolinach rzek

2. na bagniskach

A. łągi wierzbowo-topolowe i jesionowo-wiązowe

B. bór dębowo-sosnowy

C. łągi jesionowo-olszowe i olsy

Zadanie 2. (0–2)

Tabela. Dane klimatyczne zebrane w Radomiu w ciągu roku

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
śr. temp. (°C)	-2,0	-0,9	3,0	9,1	14,3	17,8	19,9	19,3	14,5	9,2	4,7	0,4
opady (mm)	44	42	48	54	74	71	87	67	63	47	46	45

Dane za Climate Data: <https://pl.climate-data.org/europa/polska/masovian-voivodeship/radom-732/>

Dokończ zdania. Wybierz, korzystając z kalkulatora, właściwą odpowiedź spośród podanych.

2.1. Roczna amplituda temperatury powietrza wynosi około

A. -3°C .

B. 0°C .

C. 15°C .

D. 22°C .

2.2. Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi około

A. 42 mm.

B. 57 mm.

C. 288 mm.

D. 480 mm.

Mapa do zadań 3 i 4

Źródło: Mazowsze Turystyka rowerowa

Zadanie 3. (0–2)

Na podstawie mapy określ współrzędne (z dokładnością do 1') podanych niżej obiektów. Pamiętaj, aby zapisując wartość szerokości i długości geograficznej podać międzynarodowe oznaczenia literowe kierunków świata (N, S, W, E).

1. Sanktuarium Matki Boskiej Loretańskiej w Loretto (oznaczony na mapie czerwoną obwódką) -

.....

2. Kościół w Kamionnej (oznaczony na mapie czerwoną obwódką) -

.....

Zadanie 4. (0–2)

Na podstawie mapy wykonaj polecenie.

Oblicz rzeczywistą odległość w linii prostej pomiędzy obiektami wymienionymi w zadaniu 3 wiedząc, że odległość pomiędzy nimi na mapie wynosi ok. 15,5 cm. Zapisz obliczenia.

Miejsce na obliczenia

Rzeczywista odległość pomiędzy obiektami wynosi

Zadanie 5. (0–3)

Uzupełnij notatkę dotyczącą warunków wodnych. Podkreśl właściwe uzupełnienia wybrane spośród podanych w nawiasach.

W Kotlinie Warszawskiej zlokalizowany jest ważny węzeł hydrograficzny kraju – tu bowiem do Wisły wpadają jej dość znaczne dopływy: spośród prawobrzeżnych – (Narew / Warta), tocząca również wody Bugu; spośród lewobrzeżnych – Pilica i Bzura. Wszystkie te rzeki charakteryzują się (deszczowym / śnieżnym) typem reżimu rzecznego. Wiąże się to z przypadającym na okres (jesienny / wiosenny) zagrożeniem powodziowym.

Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro, s. 16

Zadanie 6. (0–2)

Tekst

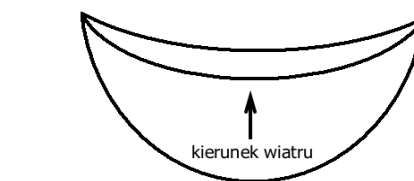
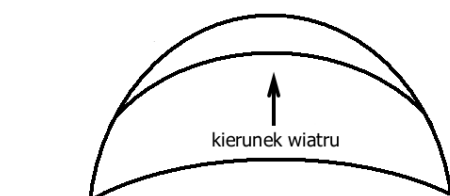
Obfitość materiału skalnego pochodzącego z lodowca sprawiała, że powstawały duże terasy akumulacyjne i stożki sandrowe. Z powodu obniżającego się poziomu wód świeżo naniesiony materiał skalny podlegał wpływom wiatrów, tworząc system wydym piaskowych.

Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro, s. 14

6.1. Jak nazywa się opisany w tekście typ wydym spotykanych na Mazowszu? Zaznacz właściwą odpowiedź.

- A. wydma gwiazdzista
- B. barchan
- C. wydma poprzeczna
- D. wydma paraboliczna

6.2. Zaznacz odpowiednią rycinę przedstawiającą wskazany w tekście typ wydym.

Zadanie 7. (0–3)

Uzupełnij notatkę dotyczącą grupy społecznej. Zaznacz poprawne odpowiedzi spośród podanych w nawiasach.

W średniowieczu, cechą wyróżniającą Mazowsze na tle pozostałych dzielnic była duża liczba (duchowieństwa / szlachty). Grupa ta stanowiła (20-25 / 50-55) procent populacji, podczas gdy w innych prowincjach wskaźnik ten był znacznie niższy, wynosił bowiem (1-2 / 3-7) procent.

Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro, s. 28

Zadanie 8. (0–1)

Tekst

Zespolenie Mazowsza z Koroną nastąpiło dopiero w drugiej połowie lat dwudziestych XVI wieku, po bezpotomnej śmierci dwóch ostatnich książąt – Stanisława i Janusza III. Włączone do Królestwa Polskiego ziemie podzielone zostały na trzy województwa.

Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro, s. 62

Jaką nazwę nosiły ww. województwa? Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. kujawskie, płockie, radomskie
- B. płockie, rawskie, mazowieckie
- C. małopolskie, płockie, wielkopolskie
- D. ciechanowskie, płockie, podlaskie

Zadanie 9. (0–2)

Tekst

Jan Kochanowski - Na most Warszawski

*Nieubłagana Wisło, próżno wstrząsasz rogi,
Próżno brzegom gwałt czynisz i hamujesz drogi.
Nalazł fortel król August, jako cię miał pożyć,
A ty musisz tę swoją dobrą myśl położyć,
Bo krom wioseł, krom prumów już dziś suchą nogą
Twój grzbiet nieujeżdżony wszyscy deptać mogą.*

Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro, s. 44

Dokończ zdania. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

9.1. Wiersz opisuje budowę drewnianego mostu w Warszawie ufundowanego przez króla

- A. Kazimierza Wielkiego.
- B. Władysława Jagiełłę.
- C. Zygmunta Augusta.
- D. Stanisława Augusta Poniatowskiego.

9.2. Most zbudowano w

- A. 1 poł. XII w.
- B. 1 poł. XIV w.
- C. 2 poł. XVI w.
- D. 2 poł. XVIII w.

Zadanie 10. (0–3)

Tekst

Po upadku powstania na społeczeństwo Mazowsza spadły kolejne represje. Zlikwidowano resztki autonomii Królestwa Polskiego, w 1875 roku zastępując nawet tę nazwę określeniem Kraj Nadwiślański. Zamknięto kilkanaście klasztorów, a duchowieństwo parafialne przyjęto na państwowe etaty. W gimnazjach w 1866 roku rosyjski stał się językiem wykładowym. Najmniejsze miasta, liczące mniej niż 3 tysiące mieszkańców, zostały na mocy ukazu carskiego z 1869 roku zdegradowane do rangi osad.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 91-93

10.1. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Opis dotyczy represji, które dotknęły kraj po powstaniu

- A. kościuszkowskim.
- B. listopadowym.
- C. styczniowym.
- D. warszawskim.

10.2. Używając rzymskich cyfr podaj wiek, w którym doszło do wybuchu tego powstania.

.....

10.3. Wskaż jednego z dowódców tego powstania, wybierając spośród podanych w ramce.

Marian Langiewicz, Józef Chłopicki, Tadeusz Bór-Komorowski, Tadeusz Kościuszko
--

Jednym z dowódców powstania był

Zadanie 11. (0–1)

Tekst

Jeśli chodzi o zabytki związane z Kościołem katolickim, na pierwszym miejscu należy wymienić bazylikę katedralną pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Płocku – ze względu na jej wielowiekową historię oraz walory artystyczne. Na szczególną uwagę zasługuje przylegająca do lewej nawy kaplica królewska, będąca miejscem pochówku dwóch władców Polski.

Źródło: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro*, s. 29-30

Którzy władcy Polski pochowani są w kaplicy królewskiej w Płocku? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Władysław Jagiełło i Kazimierz Jagiellończyk
- B. Władysław Herman i Bolesław Krzywousty
- C. Bolesław Chrobry i Bolesław Śmiały
- D. Zygmunt Stary i Zygmunt August

Zadanie 12. (0–2)

Tekst

W księgach [...] opactwa odnotowano wizytę [rycerzy pewnego zakonu], którzy hojnie zrewanżowali się za gościnę. Przybyli oni [tutaj] własną, imponującą flotyllą łodzi. Wizyta miała miejsce już po kasacie zakonu i zgładzeniu jego wielkiego mistrza przez króla Francji Filipa Pięknego (1314). Król pożądał skarbu [zakonnego], jednak nigdy go nie odnalazł.

Źródło: <https://modanamazowsze.pl>

Źródło: Ed88, CC BY-SA 3.0, [via Wikimedia Commons](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosciol_Sw._Krzysztofa_w_Warszawie.jpg)

Wykorzystując powyższy tekst oraz fotografię dotyczącą unikatowego na Mazowszu obiektu architektury sakralnej, zaznacz dokończenie zdań, wybierając właściwe odpowiedzi spośród podanych.

12.1. Fotografia przedstawia

- A. bazylikę p.w. Świętego Krzyża w Warszawie.
- B. kolegiatę (dziś archikatedrę) pod wezwaniem św. Jana w Warszawie.
- C. katedrę Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Siedlcach.
- D. bazylikę p.w. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Czerwińsku nad Wisłą.

12.2. Tekst opisuje wizytę w niniejszym obiekcie rycerzy zakonu

- A. Benedyktynów.
- B. Jezuitów.
- C. Templariuszy.
- D. Krzyżaków.

Zadanie 13. (0–3)

Tekst

Jeszcze sto, dwieście lat temu na Mazowszu istniał rozwinięty przemysł leśny. Wiele wiosek nosi nazwy poświadczające jego istnienie. Bartniki koło Skierniewic i Bartodzieje koło Pultuska. [...] Pierwsze wzmianki historyczne [...] sięgają wieku XII. Barcie objęte były „prawem królewskim”. [...] W wieku XVI powołano sądy bartne, rozstrzygające spory związane z zakładaniem i użytkowaniem barci. [...] Sosny bartne znajdowały się głównie w kurpiowskiej Puszczy Myszynieckiej, zwanej też Zieloną. [...] Można je wciąż oglądać w rezerwacie Czarnia.

Źródło: Lechosław Herz, *Podróże po Mazowszu*, s. 259-260

Źródło: Zygmunt Gloger, Domena publiczna, [via Wikimedia Commons](#)

Korzystając z tekstu i ilustracji, wpisz w luki właściwe uzupełnienia, które są dokończeniem zdań: 13.1 nazwa średniowiecznego zawodu, 13.2 nazwa produktu, 13.3 współczesna nazwa zawodu.

13.1. Opisaną w tekście grupę społeczną stanowili

13.2. Zajmowali się oni pozyskiwaniem

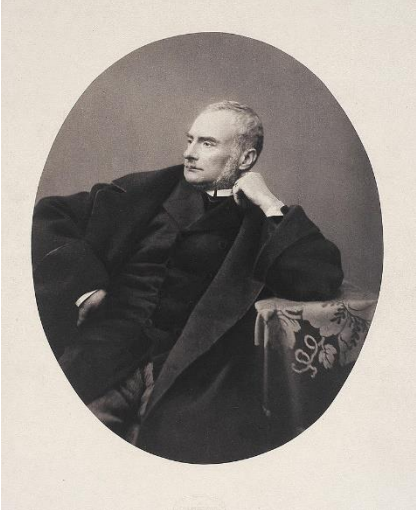

13.3. Współcześnie podobne czynności wykonują

Zadanie 14. (0–4)

Połącz nazwiska przedstawionych na zdjęciach postaci oraz podaj nazwy miejsc związanych z tymi postaciami. Wpisz do tabeli właściwe nazwy spośród podanych.

Fryderyk Chopin, Zygmunt Krasiński, Władysław Broniewski, Jan Kochanowski, Cyprian Kamil Norwid

Czarnolas, Laskowo-Głuchy, Opinogóra, Płock, Siedlce

1.		2.	
	Karol Beyer, Domena publiczna, via Wikimedia Commons		Józef Buchbinder, Domena publiczna, via Wikimedia Commons
3.		4.	
	Michał Szweycer, Domena publiczna, via Wikimedia Commons		Domena publiczna, via Wikimedia Commons

	Osoba (nazwisko)	Miejsce
1.
2.
3.
4.

Zadanie 15. (0–1)

Tekst

Elegia o... [chłopcu polskim] (fragment)

*I wyszedłeś, jasny synku, z czarną bronią w noc,
i poczułeś, jak się jeży w dźwięku minut — zło.
Zanim padłeś, jeszcze ziemię przeżegnałeś ręką.
Czy to była kula, synku, czy to serce pękło?*

Źródło: [Wolne Lektury](#)

Wskaż autora tego wiersza. Wybierz spośród podanych w ramce.

Juliusz Słowacki,	Mikołaj Rej,	Jan Kochanowski,	Krzysztof Kamil Baczyński
-------------------	--------------	------------------	---------------------------

Autorem wiersza jest

Zadanie 16. (0–2)

Fotografia

Źródło: Kancelaria Senatu Rzeczypospolitej Polskiej CC BY-SA 3.0 PL [via Wikimedia Commons](#)

Tekst

Zdjęcie przedstawia żyjącego w latach 1922–2015 żołnierza AK, historyka, działacza społecznego, a także polityka.

16.1. Podaj nazwisko przedstawionej na fotografii postaci.

.....

16.2. Podczas II wojny światowej ww. postać została awansowana na podporucznika (1.10.1944 r.) i odznaczona Krzyżem Walecznych (4.10.1944 r.). Podaj nazwę wydarzenia, za udział w którym ww. postać uzyskiwała awans i odznaczenie.

.....

Zadanie 17. (0–1)

Tekst

Ze względu na znaczną skalę ludnościową i terytorialną samorządowych regionów oraz szerokie spektrum zadań przyznanych samorządom, twórcy polskiej reformy podjęli [w 1998 r.] decyzję o utworzeniu pomiędzy poziomem gminnym a wojewódzkim jeszcze jednego szczebla administracji samorządowej – powiatów.

Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro, s. 152

**Ile aktualnie jest powiatów w województwie, wliczając w to miasta na prawach powiatu?
Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.**

- A. 6
- B. 42
- C. 182
- D. 308

Zadanie 18. (0-2)

Fotografia

Źródło: <https://mazovia.pl/>

Lekarz, samorządowiec i społecznik, parlamentarzysta i polityk. Od grudnia 2001 r. nieprzerwanie przewodniczy kolegialnemu organowi wykonawczemu w samorządowym województwie.

18.1. Napisz imię i nazwisko osoby, do której odnoszą się materiały źródłowe (fotografia i tekst).

Jest to

18.2. Podaj nazwę funkcji, którą sprawuje w organie samorządowym województwa mazowieckiego przedstawiony na fotografii polityk. Odpowiedzi wybierz spośród:

wojewoda, marszałek województwa, przewodniczący rady powiatu, prezydent miasta

Zadanie 19. (0-2)

W województwie mazowieckim niektóre miasta mają status tzw. miast na prawach powiatu.

Wypisz trzy nazwy miast spośród podanych, które nie posiadają tego statusu.

Ostrołęka, Otwock, Siedlce, Żyrardów, Płońsk, Płock

.....